

INDISCHE OCEAAN, 7° 11' NB, 51° 45' OL

Ik heb alles gezien.

Misschien klinkt dat vreemd. Het ligt voor de hand te denken dat mijn uitzicht beperkt is, mijn blik niet ver reikt. Dat is een vergissing. Ik ben een scherp waarnemer, ik zie, ik hoor, ik voorvoel. Stormen, windstiltes, moessons, de verzengende zon; vrolijkheid, treurigheid, wanhoop, geluk, woede, geweld en onmacht; niets is mij ontgaan.

Het duurt nu niet lang meer. Mijn smeulende resten verdwijnen sissend in de diepte. Ik zal snel vergeten zijn. Misschien ontlokt een foto iemand nog een glimlach of een frons, maar foto's vergelen en vergaan, albums worden vergeten of raken zoek. De berichten die nu de wereld in gaan zullen tot weemoed leiden, oude wonden openscheuren maar herinneringen vertroebelen en vervagen, lossen uiteindelijk op in het niets, tezamen met degene die ze koesterde.

Ooit was ik een schip in wording. Een geraamte, wachtend op aankleding. Hol en zonder instrumentarium lag ik te wachten op het bestaan dat nu heel snel voorbij zal zijn. De samenwerking tussen mij en de golven is stukgelopen. Wat een illusie te denken dat de waterspiegel mij eeuwig dragen zou. Over een paar uur, een etmaal hooguit, zullen de golven mij toedekken in een zeemansgraf. Ik hoor

de camera's zoemen. Een stervende beroemdheid, daar geniet de wereld van. Het verslag van mijn ondergang zal de wereld overgaan, een korte necrologie zal niet ontbreken. De feiten zullen kloppen, de jaartallen, de plaatsen, maar de hoofdpersoon in mijn bestaan zal niet genoemd worden. De naam van de vrouw die in mij een schuilplaats vond, zal slechts vermeld worden op de lijst van vermiste opvarenden.

Haar gezicht wordt langzaam bedekt door het masker van de gestorvene, alsof een onzichtbare hand het roze van haar zachte wangen inkleurt met de vaalbleke tint van de dood. Haar lichaam zakt opzij met het kapseizen van mijn romp. Het graf van de zee opent zich gastvrij voor ons beiden.

Nog even, eerst moet ik nog spreken.

Als ik nu zwijg zal niemand ooit weten hoe het leven ons samenbracht tot in de dood.

WELLINGTON

1967

Haar handen omklemden de reling van het schip waarop ze zojuist was ingescheept. De kade lag nog dichtbij. Met een grote sprong of een paar zwemslagen zou ze de kant nog kunnen bereiken. Ze stelde zich voor hoe ze over de reling zou klimmen, zich zou laten zakken langs de wand van het schip. Na een paar stevige slagen van haar armen zou ze omhoog klauteren via de ruwe uitsteeksels van de verweerde stenen. Mensen zouden hun handen uitsteken, haar aan wal helpen. Tussen al die uitzwaaiers zou David staan, hij móést er staan.

Ze sprong niet. De scheepshoorn blies een aantal malen een warme diepe toon. Ze hoorde er de 'Last Post' in.

Haar echtgenoot had beslist dat haar verboden liefde een stille dood moest sterven. Tijd en afstand zouden hun werk doen. Zo had Herman het gezegd: 'Over vijf weken zijn we aan de andere kant van de aardbol. Dan ben je die Kiwi allang vergeten.'

Die Kiwi. Ze glimlachte. Herman dacht David te kleineren, maar het was een koosnaam. David was haar Kiwi, subtropisch, zoet en zacht, met een huid die verraadde dat een van zijn voorouders een Maori bemind had. Ze sloot haar ogen. De zon was even warm als Davids handen. Ze liet zich strelen, keek toen schichtig om zich heen. Herman pakte haar arm. 'Kom Freya, we gaan naar binnen. Voor we hier weg zijn...'

Ze rukte zich los, haar ogen nog altijd op de kade gericht. 'Nog even, het is voor het laatst.' Tranen trokken een spoor over haar wangen naar haar hals, ze veegde ze niet weg, de zakdoek in haar hand was om te zwaaien. Ze wilde de pijn helemaal voelen, zodat eindelijk tot haar door zou dringen dat dit vertrek geen vergissing was, geen nare droom. Dat het waar was dat ze Nieuw-Zeeland achter zich liet en niet alleen dat land, maar iets groters, haar toekomst misschien.

'Ik kom zo, ik zie je wel in onze hut.'

De afstand tussen de haven van Wellington en het schip werd snel groter. Om haar heen was het stil geworden. De meeste passagiers hadden het dek verlaten en waren op weg gegaan naar hun hut, de eetzaal of een van de lounges. Met tegenzin maakte ze haar blik los van de kust en van de diepblauwe golven en begon haar tocht door het enorme schip. De derdeklas onderkormens bevonden zich op een lagere deklaag, Ponte A. Ze moest vijf trappen afdalen om er te komen. Een benauwd gevoel van lang geleden omklemde haar borst. Het kostte haar moeite zich te oriënteren, de vluchtige blik die ze op de plattegrond in een van de gangen had geworpen bleek niet voldoende. Herman zou ongeduldig worden, haar gaan zoeken, zijn ergernis zou met iedere minuut dat hij haar niet vond stijgen. Misschien viel het mee, had het kind zijn aandacht opgeëist, het verschonen van een luier, het uitpakken van de bagage. Opgelucht zag ze dat ze het goede dek bereikt had, de cijfers op de deuren van de hutten wezen haar de weg. Voorzichtig opende ze de deur van nummer 308.

De tweepersoonshut was te klein voor drie. Het kinderbedje was in het gangpad gezet, om uit het stapelbed te kunnen klimmen moest voorzichtig gemanoeuvreerd worden. Herman had de koffers onder het bed geschoven, alleen als het bedje werd ingeklapt waren de koffers weer bereikbaar. Ze keek naar haar man. Hij lag op het onderste bed, de armen onder zijn hoofd gevouwen, hun

zoontje lag op zijn buik. Het kind sliep, zijn mond hing open, een druppeltje kwijl had een vochtig spoor van zijn mondhoek naar het overhemd van zijn vader getrokken.

Ze bleef met haar rug tegen de deur geleund staan. Haar ogen maten de ruimte. Tweeënhalve meter bij nog geen twee, schatte ze. De geur van een net verschoonde luier hing zwaar in de hut.

‘Beetje krap, hè? Maar ach, voor je het weet zijn we in Holland. Over vijf weken varen we Rotterdam binnen.’ Ze schrok van zijn stem. Vijf weken. De wanden van de hut leken dichterbij te komen.

‘Herman...’

Zijn opgeheven hand gebaarde dat ze te luid sprak.

Ze dempte haar stem. ‘Vind je het goed als ik nog even rond ga kijken? Of wil jij liever eerst?’

Hij gaf geen antwoord, wees alleen naar het kind op zijn buik. Snel verliet ze de hut.

Ze hees zich aan de trapleuning omhoog. Haar benen voelden zwaar. Ze hijgde. Wekenlang was ze druk geweest met de voorbereidingen voor hun vertrek.

‘We gaan terug naar Nederland.’ Meer had Herman niet gezegd. De brief van David lag voor hem op tafel. Het was dom geweest om die te bewaren. De argwaan van haar echtgenoot die als een langzaam werkend vergif juist dat had veroorzaakt waar hij bang voor was geweest, de neurotische nauwkeurigheid waarmee hij iedere week de kasten opruimde. Ze had kunnen weten dat er geen geheimen konden zijn in huis, alleen in haar hoofd.

Met beide handen duwde ze de zware deur naar het dek open. Gretig zogen haar longen de buitenlucht naar binnen. De geur van olie en rubber, gemengd met de zeeplucht van dweilwater, werd uit haar neus verdreven door het zilte aroma van de zee. Warme wind rukte aan haar kleren. Ze stapte over de hoge drempel en liet het sluiten van de deur over aan de metalen dranger. Nieuw-Zeeland was niet meer dan een donker streepje aan de horizon. De zon scheen nog steeds fel. Het schip vergrootte in hoog tempo de af-

stand tussen haar en het land waar ze drie jaar geleden zo hoopvol naartoe was gereisd.

Onverschillig had ze tijdens het maandelijks bezoek aan haar moeder het kerkblad doorgebladerd dat op de keukentafel lag. Een onverwachte kop tussen de gebruikelijke rubrieken over rouw- en trouwdiensten, catechisatie en de koffieochtend voor bejaarden, trok haar aandacht. *Wie durft de sprong te wagen?* Aan de andere kant van de wereld werden bruiden gezocht. De tekst bevatte een oproep aan ongehuwde jonge vrouwen om een brief te schrijven. Zonder aarzelen had ze twee kantjes volgeschreven en op de post gedaan.

De foto van Herman had haar niet afgeschrikt, eerder overtuigd. De ogen keken haar vorsend aan. De vierkante kin met een kuiltje net onder de smalle onderlip leek vastberaden en onzeker tegelijk. Het had haar ontroerd, net zoals de brief die hij had geschreven haar ontroerd had. Eenzaamheid schemerde tussen de korte zinnen door. Herman was opgegroeid in Veenendaal, maar was op zijn twintigste naar Nieuw-Zeeland vertrokken. Voor mannen die van aanpakken wisten was daar volop werk bij vleesverwerkende bedrijven en fruittelers. Hij had behoefte gehad aan avontuur, schreef Herman. En aan ruimte. Dat had hij allemaal gevonden. Inmiddels bezat hij een huis en was hij eigen baas. Maar een leuke vrouw die Nederlands sprak, die had hij nog niet. Binnenkort werd hij veertig, hij verlangde naar een gezin. Daarom had hij zijn oproep gedaan. Freya had opnieuw de foto gepakt en naar Hermans gezicht gekeken. Haar vader had ook zo'n kuiltje in zijn kin gehad. Ze had bedacht hoe dapper het was van deze man om op zijn veertigste het geluk te zoeken. De leeftijd waarop haar vader dat juist opgegeven had.

Dit was het keerpunt waar ze al zo lang op wachtte. Sinds haar achttiende werkte ze als verpleegster in een ziekenhuis in Hoorn, ze woonde al vijf jaar in de verpleegstersflat. Al die jaren had ze ge-

wacht totdat haar echte leven zou beginnen. Morgen, dacht ze vaak, morgen zet ik de eerste stap. Maar elke dag waren er weer talloze redenen om naar het ziekenhuis te gaan, naar de kinds geworden man met hartklachten voor wie ze dagelijks kinderliedjes zong, naar de vrouw die niet meer kon praten of bewegen, maar die blij haar ogen opende als ze haar hand aanraakte. Ze moest op zijn minst wachten tot de vrouw was weggeleden in de dood, tot de man haar liedjes niet meer missen zou. Soms slenterde ze door de haven van de oude stad aan het IJsselmeer en fantaseerde hoe ze op een van de kotters zou stappen, zou wegvaren van haar kleurloze leven. De kotter was slechts een begin, het schip zou over het meer richting Amsterdam varen, via Durgerdam door de sluizen uiteindelijk het IJ bereiken. Daar zou ze op een van de zeeschepen aanmonteren, er was vast wel werk te vinden aan boord, in de bediening of als kamermeisje. Ze kon hard werken, dat had ze in de verpleging wel bewezen. Er waren mogelijkheden genoeg. Ze wandelde langs de steigers en verder over de Oude Doelen- en de Veermankade waar statige panden herinnerden aan de hoogtijdagen van de Oost-Indische Compagnie. Ze slenterde langs de eenvoudige bebouwing in het straatje dat Achter 't Zand genoemd werd, de dijk op en verder waar de dijk niet meer de stad maar weilanden beschermde. Bij elke stap groeide het verlangen, naar ruimte, naar zeeën die slechts water lieten schemeren aan de einder. Water begrensd door lucht, misschien een gordijn van regen of een sluier van wolken. Diep verstopt onder het verlangen school een herinnering. Heel af en toe deed ze een poging de vage plaatjes die daarbij hoorden naar zich toe te halen en scherp te stellen. Dan was er een gewaarwording van vrijheid en opluchting, maar de bijbehorende beelden bleven golven als het water waarlangs ze zwierf, grijze en blauwe vlakken, waar ze ook zocht op het scherm achter haar ogen. Het verlangen maande haar een plan te maken, keer op keer stelde ze zichzelf een termijn, nooit hield ze zich eraan. Tot haar oog op die ene zin was gevallen. *Wie durft de sprong te wagen?*

Nu kon ze haar leven een wending geven. Daar in dat verre Nieuw-Zeeland zou ze het voorbeeld van haar ouders achter zich kunnen laten.

Ze schreef Herman brieven over het leven in Bovenkarspel, het dorp waar ze was opgegroeid. Ze vertelde over haar werk in het ziekenhuis en over haar liefde voor de piano, ook al speelde ze nog maar zelden. Herman schreef korte brieven terug over zijn huis in het stadje Hastings, over zijn bedrijf en zijn compagnon, over de fruitteelt, over de prachtige natuur van Nieuw-Zeeland. 'Wanneer kom je?' Hij vroeg het aan het eind van iedere brief. De grijzige plaatjes die tijdens haar dromerige wandelingen over het rimpelende water van het IJsselmeer dansten, kleurden langzaam in, kregen vorm in de gedaante van Herman, van een huis gevuld met speelgoed en kindergelach.

Na de vierde brief hakte ze de knoop door en vertelde haar moeder dat ze besloten had om naar Nieuw-Zeeland te vertrekken.

Haar ogen traanden. Ze knipperde met haar oogleden, het waas dat haar het uitzicht belemmerde trok weg. Grijsblauwe golven schoven deinend onder het schip door, onverstoorbaar, de rimpels die het schip in het water veroorzaakten streken glad zodra het voorbij was, losten op in het kolken en stromen dat opborrelde uit het enorme watertapijt van de Tasmanzee. De streep land die daarstraks nog zichtbaar was, was nu alleen nog te zien als ze haar ogen tot spleetjes kneep, een zwarte schaduw, een illusie. Het leven waar ze zo naar had uitgekeken, had zich opnieuw teruggetrokken achter de horizon.